

Fehér Karola, ZMNE BSc hallgató

UKRAJNA: VÁLTOZÓ KÖZÉP-EURÓPAI BIZTONSÁG AZ IDEI VÁLASZTÁSOK UTÁN

A szerző cikkében elsősorban arra a kérdésre kíván választ adni, hogy a várható kijevi külpolitika milyen mértékben válik függővé Moszkva szándékaitól, vagy éppen mennyire sikeresen azonosul az európai közösség elképzeléseivel. A szerző hangsúlyozza: a téma aktualitása miatt mindkét oldalt csak feltételezésekkel lehet alátámasztani, hiszen a kérdésre csak a jövő eseményeinek ismeretében lehet elfogadható választ adni.

Kulcsszavak: Ukrajna útkeresése

Karola Fehér, B.A. Student of Miklós Zrínyi National Defence University

UKRAINE: CHANGING MIDDLE-EUROPEAN SECURITY AFTER THIS YEAR'S ELECTIONS

In her article the Author intends to answer the question, how much the expected foreign policy of Kiev will depend on the intentions of Moscow, or which way it will identify itself through the ideas of the European community. Considering that this is an actual topic the Author emphasizes that both considerations can only be argued with assumptions, as the question can only be answered correctly by the knowledge about future events.

Keywords: Ukraine's ways of searching for path

Az elmúlt hónapban nem csak a nagyvilágra figyelt Európa, az ukrán elnökválasztás kapcsán a kontinens kis időre térségünk egyik „középhatalmára” koncentrált. A választási kampány a korábban már megszokott ukrán magatartás szerint zajlott; bővelkedett botrányokban, megfélemlítésben és nem utolsósorban kormányváltásra került sor. Kis idővel az új államfő beiktatása után mindenképpen el kell gondolkoznunk azon, hogy mit vonhatna maga után az ukrán belpolitikai helyzet megváltozása. Milyen mértékben módosulna a közép-európai biztonsági helyzet? Hogyan befolyásolhatják az ukrán határokon belüli események az Európai Unió vagy éppen a NATO magatartását a jövőben?

Ezen munka azokat a feltételezhető irányokat hivatott bemutatni, melyek – habár egyelőre még csak találgatás szintjén – körvonalazódni látszanak az elmúlt pár hét tapasztalatai alapján. Az ukrán függetlenedés utáni külpolitikai irányok vázolása után térek rá az idei elnökválasztásra. Ezután igyekszem sorra venni azokat a területeket, melyeken változás következhet be.

Az önállósult Ukrajna útkeresése

A Szovjetunió felbomlása nem csak a bipoláris rendszer megszűnését eredményezte, hanem egészen új kihívásokat állított a volt szuperhatalom érdekszférájába tartozó államok elé is. Az 1991-es év eseményei hosszútávon napjainkra is kihatnak, akár a társadalmi jelenségeket, akár a politikai berendezkedéseket vizsgáljuk a kelet-európai térségben. A volt szocialista tömb országaiban a rendszerváltás volt hivatva rendezni a megváltozott körülményeket, egyes államok esetében azonban ma is érződik az a beállítottság, melyben egyaránt fellelhetőek a keleti és a nyugati orientáció ötvözőtt elemei.

Erre tökéletes példa keleti szomszédunk, Ukrajna. Az ország belpolitikai ingadozásai jól igazolják azt a nem egyenletes, időnként szünetelő folyamatot, amely elmondható mind az orosz, mind az euro-atlanti integráció irányába. Éppen ezen kettősség miatt Ukrajna sajátos helyzetet tudhat magáénak. Földrajzi fekvését tekintve az ország 603 550 km²-nek¹ kis hányada benyúlik a Kárpát-medence által körülhatárolt zárt térségbe, így Közép-Európa közös ügyeinek intézésében is döntő szereppel rendelkezik. Az ország lakosságát, területét és fegyverzetét figyelembe véve joggal beszélhetünk középhatalomról. Mindezek tudatában nem nehéz Európa második legnagyobb államának belpolitikai, orientációs vívódásait megérteni. A nyugat felé történő közeledés Ukrajna fokozottabb szerepvállalását jelentené az európai közösség kollektív ügyeinek részvételében, nem figyelmen kívül hagyva azt, hogy a régóta tervben lévő NATO-csatlakozás megvalósulásával az ország a katonai szövetség legkeletibb államává válna, közvetlenül Oroszország szomszédságában. A mind keleti, mind nyugati viszonyok együttes ápolása Ukrajna közvetlen szomszédjainak külpolitikájában távolságtartást eredményez, melyet az Európai Unióba és a NATO szervezetébe történő ukrán belépés enyhítené. Ez a hűvös magatartás leginkább a kisebbségpolitika területén érhető tetten.

A fenti megállapítások igazolásához meg kell vizsgálnunk azokat a mérföldköveket az ukrán külpolitika alakulásában, amelyek ezt az állapotot előidézték. Ezek között elsődleges helyet foglalnak el azok a szervezetek és együttműködések, melyekben Ukrajna aktívan részt vesz, valamint azok a biztonsági elképzelések, melyek megvalósultak, vagy a megvalósulás útján járnak. Ezek bemutatása előtt azonban az orosz-ukrán viszony rövid ismertetését tartom célszerűnek.

Az orosz enyhülés

Miután a Szovjetunió felbomlott és Ukrajna függetlenné vált, megtörténtek az első lépések az önálló külpolitikai elvek kidolgozására. Ennek eredményeként adták ki 1993. július 2-án, a Parlament (ukránul: Verhovna Rada) által

¹ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/up.html>

elfogadott „*Ukrajna külpolitikájának főbb irányvonalai*” című dokumentumot, amely az ország külpolitikájának sarkalatos alapelveit foglalta magában.² Ez azonban nem az első ezzel foglalkozó irat volt, hiszen az ukrán alkotmány már megfogalmazta a külpolitikai célokat. Az ukrán-orosz viszony különleges helyzetét első ízben mégis csak az 1993-as dokumentumban emelték ki, külön kitérve a gáz- és olajszállításon alapuló függőségi viszonyra, valamint a többmillió orosz kisebbségre.³ A kooperáció fontosságát tovább igazolja, hogy Ukrajna egyik alapvető céljának, az atomfegyver-mentességének elérésében is végül orosz segítséget vett igénybe: atomtölteteinek birtoklását keleti szomszédjára ruházta, majd 1994. január 14-én Moszkvában Kravcsuk ukrán elnök megállapodást írt alá, melyben elővetítette országa csatlakozását az atomsorompó-szerződéshez.⁴

Amíg az 1990-es évek kezdetén a Kreml mereven ragaszkodott elképzeléseihez, ha Ukrajnáról volt szó, addig az ezredfordulóhoz közeledve az orosz magatartás enyhülni látszott. 1997-ben sor került a Barátságról, Együttműködésről és Partnerségről Szóló Alapszerződés, valamint a Fekete-tengeri Flottáról szóló egyezmény aláírására. A két dokumentum vitathatatlanul pozitívan befolyásolta a kapcsolatokat, sőt európai viszonylatban is stabilizáló szereppel bírt.⁵ A közös ügyek előmozdításában komoly előrelépést jelentett Vlagyimir Putyin hatalomra kerülése 2000-ben, hiszen egy nyitottabb, rendezett viszony kiépítését hirdette meg országa nyugati szomszédjával. A 2001-es év folyamán több olyan találkozóra is sor került, amely az Oroszország-Ukrajna közötti kereskedelmi együttműködés javítását jelölte meg fő témájaként.⁶

A másik sarokpontot a két ország kapcsolatainak sokrétűségében a fekete-tengeri flotta és a Krím-félsziget kérdése adta. Habár a Krím Köztársaság 1992-ben kikiáltotta függetlenségét, a gyakorlatban mindig is Ukrajnához tartozott, az itt élő nagyszámú orosz kisebbség pedig érzékeny pontját képezte az orosz-ukrán viszonyoknak.

² Dr. Nagy László: Ukrajna biztonságpolitikája, In.: Új Honvédségi Szemle, 1994. július, 7. szám, p. 34.

³ 2001-es mérések alapján lakosság 17,3% - a orosz.

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/up.html>

⁴ A moszkvai tárgyalás eredetileg egy orosz-amerikai találkónak indult, az ukrán kérdés csak mellékes napirendi pont volt. Kravcsuk hosszas viták után tette le voksát a Kreml mellett, hiszen Kijev atomtölteteinek leszerelésében annak a segítségét szerette volna igénybe venni, aki többet ígér a rakétákért. Másrésztől Ukrajna jóval korábban meghirdette atomfegyver-mentességi politikáját; 1990-ben került kiadásra az „Ukrajna Állami Szuverenitásáról” szóló nyilatkozat, amely már a Szovjetunió felbomlása előtt deklarálta az ország 1990-es évek elején követett külpolitikai alapelveit: a semlegességet, az atommentes elveket és tömbönkívüliséget. Póti László: Ukrajna kül- és biztonságpolitikája, 1990-2000, Budapest, 2001. p. 9.

⁵ Grecsanyinov V. A. : Eurázsia, Nyugat-Európa, Ukrajna, Oroszország: Vetélkedés vagy együttműködés? In.: Új Honvédségi szemle, 2002. november, 11. szám, p. 53.

⁶ 2001 decemberében Harkovban Kucsma ukrán elnök vetette fel a kölcsönös támogatásnyújtást az egyes világszervezetekben betöltött közös szerepet illetően. Ehhez fontosnak tartotta a kereskedelmi akadályok felszámolását. Valamint itt került sor az Odessza-Brodi olajvezeték és a Juzsnuj olajterminál felajánlására Oroszország számára, gyorsítva ezzel a termékek szállítását a Boszporusz kikerülésével.

A gázkérdés kapcsán többször vita alakult ki a két ország között, amely Ukrajna tranzitszerepéből fakadt. 2006-tól új fejezet nyílt a gázszállítás történetében, melynek kiindulópontját a 2004-es jaltai megállapodás adta. Eredményként a Gazprom orosz cég jelentős befolyást szerzett az ukrán piac felett, cserébe viszont Ukrajna jóval alacsonyabb áron juthatott hozzá a gázhoz, előnyt élvezve ezzel a kelet-közép-európai országok előtt. 2007-ben Oroszország immár többedjére vetette fel egy, a nyugati szomszédja vezetérendszerét ellenőrző konzorcium ötletét, gázmezőket felajánlva ezért. Ekkor az ukrán belpolitikai vezetés az országban zajló eseményekre koncentrált, így a gázkérdés egészen 2008-ig, Dimitrij Medvegyev hatalomra kerüléséig nyitott maradt. A konzorcium megvalósítását az új orosz elnök európai befolyással képzelte el – elnyomva ezzel az ukrán fél érdekeit –, azonban az orosz-grúz konfliktus következtében végleg megfeneklettek a tárgyalások.

Az orosz-grúz események nem tették lehetővé egy, a mindkét fél által átgondolt tervezet aláírását, a feldühített Moszkva pedig teljes elszámolást követelt az év végéig. Mivel ez csak részben történt meg, így Oroszország csökkentette szállításait az Ukrajnának szánt mennyiséggel, majd 2009. január 7-től a Gazprom teljesen leállította a tranzitot a kérdés rendezésének elmaradása miatt. Az elmérgesedett helyzet megoldását Oroszország az Európai Unió bevonásával képzelte el, azonban a szállítás feletti kontroll sem Moszkvának, sem Kijevnek nem állt érdekében. Végül egy többszintű találkozó zárta le a konfliktust, amely nagyjából a 2008. októberi viszonyokhoz vezetett vissza.⁷

A GUAM-csoport és a FÁK, az euró-atlanti integráció

Az Ukrajna számára jelentős orosz kapcsolat mellett van néhány olyan szervezet is, amelybeli tagságával az ország a regionális biztonság és stabilitás erősítésében érdekelt. A FÁK-államok elsődleges célja a kereskedelmi viszonyok rendezése volt, közös elvek és hatékony együttműködés mégsem valósult meg. Ennek fő oka az egyes tagállamok Oroszországhoz való hozzáállásában és az egyéni érdekek érvényesítésében keresendő. A FÁK így nem nőhetett a kereskedelmet és a biztonságpolitikát átfogó szervezetté.

Ellentétben ezzel az együttműködéssel, a GUAM-csoport már jóval sikeresebbnek mondható. A Grúzia, Ukrajna, Azerbajdzsán és Moldova által 1997-ben alapított társulás a gazdasági közös ügyek hatékonyabb rendezésére jött létre, azonban regionális integrációs szervezetté nőtte ki magát. Ez egyrészt a résztvevő országok számának is köszönhető, hiszen a négy tagállam könnyebben jut konszenzusra, mint a több országot tömörítő FÁK. Értékelve a két regionális szervezet munkáját azt mondhatom el, hogy amíg a FÁK-államok eltérő érdekeik és konfliktusaik miatt nem sikerült egy homogén szerveződést

⁷ Deák András György: Orosz-ukrán gázháború újra, Magyar Külügyi Intézet, Budapest, 2009. p. 11.

létre hozni, addig a GUAM-csoport megteremtette a feltételeit egy biztonságpolitikai kérdésekkel is foglalkozó integrációs közösségnek.⁸

Ukrajna Oroszországhoz, és a térség államaihoz fűződő viszonya mellett fontosak az ország nyugati irányba megkezdett törekvései is. Ezek megfogalmazása az ezredfordulóhoz közeledve vált hangsúlyossá, azonban az mind az Európai Unió, mind a NATO, mind Ukrajna számára világossá vált, hogy a csatlakozás alapvető feltételei még nincsenek jelen. A nyugati integrációs folyamatokat tekintve máig nem tisztázott kérdés az ukrán belpolitikában az ez irányba történő közeledés mértéke; ezt a különböző pártok másképpen értelmezik. Éppen emiatt látható egy lelassult, akadozó folyamat mind az Unió, mind a NATO felé megtett lépések tekintetében.

Az EU-hoz történő csatlakozás alapfeltételeinek meghatározására már az integrációs igények felmerülésének korai szakaszában sor került: ezek a jogharmonizáció, a demokratikus állam követelményeinek megteremtése, valamint a gazdaság versenyképességének növelése voltak. Az első eredményeket 1998-ban sikerült felmutatni, de még most, 2010-ben sem beszélhetünk EU-tagságról.⁹ A 2000-ben kiadott integrációs program éves tervekkel igyekszik kijelölni a belpolitikai változtatásokat. Az EU elhanyagolhatatlan momentumnak látta Ukrajna Világkereskedelmi Szervezetbe való belépését. A csatlakozásra 2008 februárjában került sor, ezzel számos új lehetőséget teremtve az ukrán gazdaságnak arra, hogy képviselje magát a világpiacon.¹⁰

Még ebben az évben megrendezték az EU-ukrán csúcst a párizsi Élysée Palotában, azonban a találkozó az ukrán várakozásokat sajnos alulmúlta. A kedvezőtlen nemzetközi helyzet az orosz-grúz események miatt, valamint az EU-diplomatáinak hűvös politikája „csak” az „Eviani Csúc”¹¹ elnevezésű dokumentum aláírásához vezetett. Az ez időben zajló ukrán belpolitikai csatározások, valamint Nyugat-Európa megosztottságának következtében a tagság irányába elmozdulás nem történt; a szöveg szerint a szervezet *„nyitva hagyja az ajtót az EU és Ukrajna közti kapcsolatok progresszív fejlesztése előtt”*.¹² Az egyetlen pozitívum egy vízumfeltételek könnyítéséről szóló megállapodás volt. 2008 óta jelentősebb, a kapcsolatot előrébb segítő találkozót, egyezményt vagy megállapodást felsorolni nem tudunk.

⁸ Varga Attila: A FÁK-integráció katonai és biztonságpolitikai vonatkozásai, In.: Új Honvédségi Szemle, 2007. február, 2. szám, p. 71.

⁹ Grecsanyinov V. A. : Eurázsia, Nyugat-Európa, Ukrajna, Oroszország: Vetélkedés vagy együttműködés? In.: Új Honvédségi szemle, 2002. november, 11. szám, p. 62.

¹⁰ <http://www.vg.hu/velemeny/ukrajna-wto-tagsaga-209677>

¹¹ A találkozót eredetileg Evianban, az alpesi városban rendezték volna meg, innen a dokumentum neve.

¹² <http://209.85.135.132/search?q=cache:Xr2aPdNXsaEJ:www.euractiv.hu/kulpolitika/hirek/az-eu-resnyire-nyitva-hagyta-az-ajtot-ukrajna-elott+ukrajna+eu&cd=2&hl=hu&ct=clnk&gl=hu>

Hasonlóan vontatottan halad Ukrajna belépése a NATO szervezetébe is. Habár a folyamat ígéretesnek mutatkozott egészen a 2006-ig,¹³ az intenzitás azóta csökkent. 1997-ben kiadták a Megkülönböztetett Partnerségről szóló NATO-Ukrán Egyezményt és a madridi csúcs keretein belül megalakult a NATO-Ukrajna Bizottság (NUC).¹⁴ A következő mérföldkövet a 2002-es, a Kucsma ukrán elnök által bejelentett integrációs törekvés meghirdetése jelentette. Ezt követően jelezte az ország szándékát a NATO-Ukrajna Akcióterv (MAP) mielőbbi elfogadására.¹⁵

Azonban a Narancsos Forradalom után megtorpant a folyamat, a politikai vezetésében pedig máig érzékelhető a megosztottság a NATO-csatlakozást illetően. A 2008. évi bukaresti csúcson elmaradt a NATO meghívása az Akciótervbe,¹⁶ az eltelt másfél év pedig semmilyen kimagasló eredménnyel nem szolgált a NATO és Ukrajna viszonyában, csupán a választási kampányok és a politikai pártok programjainak jól csengő ígérete maradt a katonai szervezethez való mielőbbi csatlakozás vagy az attól való távolmaradás.

Az elmúlt pár év belpolitikai eseményei napjainkig

Az európai közvélemény hamar elfogadta az ukrán elnökválasztás kimenetelét, szemben a vesztes Julija Timosenkoval. Habár a második forduló eredményei már biztossá váltak, a „Gázhercegnő” tovább folytatta a győztes ócsárolását. A Viktor Janukovics 48,6%-val szemben 45,8%-ot szerzett Timosenkonak lassanként sikerült lecsillapodnia, hiszen azon szándékától is elállt, hogy utcára vigye híveit: „*Ha Janukovics csalni akar, olyan ellenállást tudunk vele szembeállítani, amelyet még sohasem látott, még 2004-ben sem*” – jelentette ki Timosenko még a február 7-i, második forduló lebonyolítása előtt.¹⁷

A két közéleti szereplő már régóta jelen volt az ukrán belpolitika színpadán, sőt többszörös miniszterelnökökről van szó. Julija Volodimirivna Timosenko karrierje viszonylag korán elkezdett felfelé ívelni, hiszen közgazdász diplomájának megszerzése és előnyös házassága révén több nagyvállalat felvirágoztatása fűződik a nevéhez. Az 1990-es évek végén férjével közösen Ukrajna két legnagyobb földgázimportőr cégét vezették, ekkor kapta a „Gázhercegnő” nevet.

¹³ 2006-ban kormányváltásra került sor: Timosenko után újra Janukovics következett, az események viharos lefolyásának következtében pedig az integrációs tervek is háttérbe szorultak.

¹⁴ Nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy Ukrajna már 1991-ben csatlakozott az Euro-atlanti Partnerségi Tanácshoz, 1994-ben pedig a FÁK-államok közül elsőnek lépett be a Pfp- programba.

¹⁵ A MAP a Membership Action Plan rövidítése, mely minden olyan ország esetében kidolgozásra kerül, amely szeretne csatlakozni a szervezethez. A terv elgondolásokat dolgoz ki bel- és külpolitikai téren is a csatlakozni akaróknak azért, hogy az integráció minél gyorsabban haladjon.

<http://www.nato.int/docu/review/2007/issue2/hungarian/art2.html>

¹⁶ http://209.85.135.132/search?q=cache:IKNHsHJLSR4J:www.mfa.gov.hu/kum/hu/bal/Kulpolitikank/Biztonsagpolitika/NATO_tevekenysegek/nato_ukrajna_kapcs.htm+ukrajna+biztons%C3%A1lpolitika&cd=4&hl=hu&ct=clnk&gl=hu

¹⁷ <http://www.hirextra.hu/2010/02/04/timosenko-tuntetest-helyezett-kilatasba/>

A politikai pályafutása 1996-ban vett lendületet, amikor a kirovohradi területen nagyon magas, 92,3%-os támogatottsági arányt tudott felmutatni. A Viktor Juscsenkot támogató politikus-üzletasszony karrierjének egyedüli szégyenfoltja az a börtönbüntetés, melyet okirat hamisításért és földgázcsempészetért kapott 2001-ben.¹⁸ Ez mégsem tántorította el politikai ambícióitól, 2004-ben a Viktor Juscsenko vezette Mi Ukrajnánk párttal lépett koalícióra a Julija Timosenko Tömb (BJuT), amely Juscsenko elnökké választását volt hivatva segíteni. Ezután a Narancsos Forradalom egyik vezéralakjaként tűnt fel a világ harmadik legbefolyásosabb női politikusa. 2005-ben először rekordszámú, 373 szavazattal lett miniszterelnök, majd 2007-ben újraválasztották ugyanerre a posztra.¹⁹

Viktor Fedorovics Janukovics politikai felemelkedése szintén az 1996-os évtől mondható jelentősnek, ekkor a Donyec-medence kormányzói tisztségét töltötte be. Diplomájának megszerzése után az akkori köztársasági elnök segítségével került be a belpolitika vérkeringésébe, Leonyid Kucsma támogatta őt a miniszterelnöki poszt megszerzésében.

Mentora ügyesen egyengette pártfogoltja útját, hiszen a Moszkvához való közeledés meghirdetése a várt eredményt hozta: a Verhovna Rada 234 szavazattal választotta meg Janukovicsot. 2004-ben miniszterelnökként indult a választásokon a Régiók Pártja színeiben, azonban választási csalást hangoztatva a Timosenko-Juscsenko tömb megóvta az eredményt. Így Viktor Juscsenko került ki győztesként, Janukovics pedig lemondott tisztségéről. Miután Timosenko és Juscsenko távolodni kezdett egymástól, Janukovicsnak lehetősége nyílt a hatalom megragadására; 2006-tól újra a miniszterelnöki tisztséget töltötte be, majd Timosenko 2007-es győzelme után ellenzékbe vonult.²⁰

A Narancsos forradalom

A 2010-es választások kapcsán szóba került a 2004. évi „Narancsos forradalom”, többen párhuzamot véltek felfedezni az akkori és a mostani események között. A tiltakozás akkor az elnökválasztási csalás következtében bontakozott ki, az elnevezés nevében szereplő narancsszín Juscsenko táborát jelképezte.

A 2004 októberében lefolytatott fordulóban a két legtöbb szavazatot Janukovics, és a rejtélyes körülmények között dioxin-mérgezést kapott Juscsenko kapták. A következő hónapban megrendezett második kör eredményét azonban választási csalásra hivatkozva megóvta a Juscsenko-

¹⁸A vádakokat azonban nem sikerült bizonyítani, így pár hét múlva Timosenko szabad lábra került. Még ebben az évben megalapította vezetésével a Julija Timosenko Tömböt (BJuT), a parlamenti választásokon pedig sikerült 20%-ot elérnie.

¹⁹Julija Timosenko hivatalos honlapja: <http://www.tymoshenko.ua/en/page/about>

²⁰http://74.125.77.132/search?q=cache:ircok3xKJhUJ:en.wikipedia.org/wiki/Viktor_Yanukovych+viktor+janukovics+website&cd=3&hl=hu&ct=clnk&gl=hu

Timosenko blokk, így november 22-én hajnalban tömeges tüntetések kezdődtek; a protestálók narancsszínű szalagot viseltek, ezzel kifejezve az ellenállás békés jellegét. A Janukovics- párti „kékek” egy része szintén Kijevbe vonult, de nyílt összecsapásra nem került sor az ukrán parlament előtt gyülekező Juscsenko-hívekkel, a megmozdulásnak halálos áldozata nem lett.

A Központi Választási Bizottság végül érvénytelenítette a második fordulót, valamint annak megismétlését rendelte el. Az eredmény 2005. január 10-én lett nyilvános: Juscsenko a szavazatok 51,99%-ával győzelmet aratott.

Több év távlatából visszatekintve a forradalom jól kifejezte a függetlenedett Ukrajna népének akarátát: a korrupt, oligarchikus rendszert támogató Janukovics helyett országuk élére egy hiteles, szimpatikus vezetőt akartak, és ezt tetteikkel is kifejezték.²¹

A hasonlóságot abban látom a 2004-es és az ideai események között, hogy a második forduló megrendezése előtt Timosenko Janukovicsot még mindig az inkorrekt rezsimek kiszolgáló bábként emlegette, aki Ukrajna népét nem a haladás felé, hanem vissza a kőkorszakba vezeti. Ennek ellenére a többség mégis Janukovics mellett tette le voksát...

A sikerek ellenére a narancsos koalíció nem bizonyult összetartó szövetségnek. 2006-ban Timosenko már nyíltan szembefordult egykori támogatójával, aki lehetőségként vetette fel a Janukovicsal történő közös munkát.²² Továbbá az egykor még a lakosság egységes támogatottságát maga mögött tudó Juscsenko népszerűségi indexe nagyot esett az elmúlt években, tekintve halovány próbálkozásait a gazdaság megreformálására. Maga Timosenko is lekicsinylően beszélt róla, sőt mi több, a mutatókat vizsgálva a 2010-es választásból vesztesként kikerülő Timosenkot jóval rátermettebb politikusnak tartják, mint a volt köztársasági elnököt.

Továbbá Juscsenko politikai pályafutásának csillaga már-már végleg leáldozóban van, hiszen az ideai választások első fordulójában csupán 5%-ot sikerült elérnie.²³ Ezzel szemben Timosenko bravúros beszédet mondott a február 7-i második forduló megelőzően is. A volt kormányfő közel egy óra monológja sokakat kötelezett el maga mellett, nem figyelmen kívül hagyva azt, hogy Ukrajna elsőszámú politikusanője kiváló képességekkel rendelkezik a retorika területén: szuggesztív előadasmódjával és a nemzete iránt érzett

²¹Karatnyicky, Adrian: Ukraine's Orange Revolution, In.: Polgári Szemle, 2009. december, 6. szám
<http://74.125.77.132/search?q=cache:mvc3XKUmjKAJ:www.polgariszemle.hu/app/interface.php%3Fview%3Dvdigest%26ID%3D180+narancsos+forradalom&cd=1&hl=hu&ct=clnk&gl=hu>

²²<http://74.125.77.132/search?q=cache:B8WhtPwHODEJ:www.origo.hu/nagyvilag/20060720timosenko.html+timosenko+juscsenko+2006&cd=4&hl=hu&ct=clnk&gl=hu>

²³Clifford L. J. : Presidential Election in Ukraine Goes to a Runoff
<http://www.nytimes.com/2010/01/18/world/europe/18ukraine.html>

elkötelezettségével könnyen megnyerte a tömegek ezreit.²⁴ Janukovics azonban átengedte ellenfelének a lehetőséget az általa üresnek vélt ígéretek előadására, a nyílt szereplésektől is többször távol maradt mondván, Timosenkoval szemben ő inkább cselekszik.

A 2010-es választási kampány

Timosenko egész választási kampánya alatt erősen bírálta mind az oligarchákat, mind Janukovics nézeteit, hiszen úgy látta, ellenfele politikája megakadályozná Ukrajna továbbhaladását azon az úton, amely végén az Európai Unióhoz és a NATO-hoz való csatlakozás áll. Ígéretei között szerepelt továbbá egy korrupciómentes, független belső rendszer kiépítése, amely magában foglalja mind a sajtó szólásszabadságát, mind a vidék közös ügyeinek összefogását, mind pedig egy jobb és színvonalasabb életminőség megteremtését a lakosság számára: *„Országos és helyi népszavazásokat fogok bevezetni azért, hogy az emberek hatékonyan részt vegyenek a döntésekben... Közös megteremtjük a szilárd rendet a központi kormányzásban, majd kiterjesztjük ezt a vidékre is.”*²⁵

A másik sarokpontot a választási ígéretek kapcsán mindenképpen a külpolitikai célok jelentették, hiszen Timosenko úgy vélte, Ukrajna *„képes felnőni az európai értékekhez úgy, mint a demokrácia, a politikai kultúra és az emberi jogok tiszteletben tartása. Ha pedig sikerül felépíteni Európát Ukrajnán belül, akkor Ukrajna is tagja lehet az Európai Unió közösségének.”*²⁶

A fő különbséget a két jelölt nézetei között az Oroszországhoz fűződő viszony adta külpolitikai szemszögből, hiszen Janukovics komolyabb híve a keleti szomszédal való együttműködésnek, így semmiképpen sem támogatta olyan hevesen a NATO-ba történő belépést. Ezzel szemben Timosenko beszédeiben főként csak, mint gazdasági partnert emelte ki Moszkvát.

Timosenko egészen biztos volt győzelmében, főként, hogy vetélytársa egyszer már elbukott a „Narancsos Forradalom” alatt. Emiatt is volt annyira nehéz elfogadnia, hogy most csak a második hely jutott számára. Ígéretéhez mérten a legvégsőig elment az eredmény megdöntése érdekében; választási csalásra hivatkozva nyolckötetnyi beadott bizonyítékra alapozva kérte a közigazgatási bíróság döntését, azaz a második forduló semmisnek nyilvánítását és megismétlését.²⁷ A kereset benyújtása után nem sokkal mégis visszalépett, sokak szerint félve attól, hogy számára nem kedvező döntést mondott volna ki

²⁴Clifford L. J. : Ukraine’s Premier Stumps for Her Turn at the Top
<http://www.nytimes.com/2010/02/06/world/europe/06ukraine.html>

²⁵ Julija Timosenko hivatalos honlapja: <http://www.tymoshenko.ua/en/page/programa-tymoshenko-vybory-2010>

²⁶ Julija Timosenko hivatalos honlapja: <http://www.tymoshenko.ua/en/page/programa-tymoshenko-vybory-2010>

²⁷ Timosenko a választási névjegyzékek átnézését kérte a bíróságtól abból a megfontolásból, miszerint az elhunyt és nem létező személyek nevét is tartalmazhatja. A vesztes fél ragaszkodott a nyílt tárgyaláshoz, azonban a bíróság elutasította ezt.

az ítélőszék.²⁸ Timosenkonak így már nem maradt több lehetősége arra, hogy bármivel is megakadályozza Janukovics beiktatását.

Összegezve az elmúlt pár évet, mindenképpen ki kell emelnünk a „Narancsos forradalom” hatását a belpolitikára nézve. A megmozdulás fő jelszavai és annak eredményei semmivel sem javították a helyzetet, egyetlen kézzel fogható eredményként csupán a 2006. évi alkotmányreform mondható, amely a kormány hatalmát erősítette az elnöki feladatkörökkel szemben.²⁹ Viszont sem ez, sem a többi törekvés nem volt képes enyhíteni az országban uralkodó káoszt, legyen szó a gazdaságról vagy bármilyen más területről, ahol csorbul a demokrácia. Ebből kiindulva a 2010-es választások is csak megrendezésükben voltak demokratikusak, a közigazgatás és az ország felső vezetése továbbra sem tartja kézben a belpolitika irányítását.

A körvonalazódó janukovicsi jövő

Viktor Janukovics győzelme nem csak a belpolitikai gondok orvoslásában nyithat egy új fejezetet Ukrajna életében, hanem a külpolitikai viszonyok helyreállításában is. Habár Timosenko választási kampányának is részét képezte az Oroszországhoz fűződő kapcsolatok megreformálása, az új államfő annál jóval radikálisabb lépéseket tervez a „nagy testvér” irányába. Jól lehet, sokakat félelemmel tölt el a jövő eseményein való merengés, hiszen a hön áhított nyugati orientáció lelassulását vélük felfedezni. Hogy mit hoz a jövő az orosz-ukrán viszonyok tekintetében, az egyelőre rejtély, az viszont biztos, hogy a kezdetektől Moszkva-barát Janukovicsal gördülékenyebben folyhat a vitás ügyek rendezése.

Az orosz-ukrán lehetőségek

A két ország közti viszony javulására utaló első jel az volt, hogy a Kreml már a választást követő második napon gratulált az új államfőnek. Szergej Lavrov, az orosz külügyminiszter úgy fogalmazott: *„szívből reméli, az új ukrán kormánnyal gyümölcsöző kapcsolatokat sikerül majd kialakítani országának.”*³⁰ A Régiók Pártjának vezetője sem halogatta sokáig álláspontjának kifejezését; demonstrálta Ukrajna Oroszországtól való elválaszthatatlanságát, amire bizonyítékként a közös múltat és történelmet, valamint a gazdasági egymásra utaltságot jelölte meg.³¹

²⁸<http://www.origo.hu/nagyvilag/20100220-timosenko-visszavonta-a-valasztasi-csalasok-miatt-benyujtott-ovasat.html>

²⁹ Tólas Péter: Ukrajna elnökválasztás után- marslakókra várva

<http://www.vg.hu/velemeny/elemez/ukrajna-elnokvalasztas-utan-marslakokra-varva-305349>

³⁰ <http://en.rian.ru/exsoviet/20100209/157823527.html>

³¹ <http://en.rian.ru/exsoviet/20100210/157833300.html>

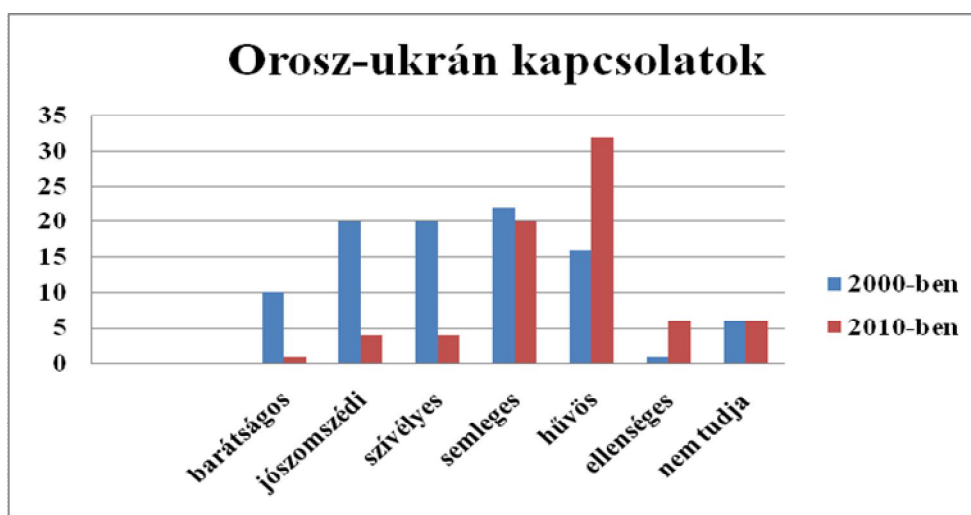
Ukrán részről a Szevasztopol kikötőjében állomásozó orosz flotta ottlétének kérdése is szóba került. Ennek alapja az az 1997-ben megkötött szerződés, amely kimondja, hogy Ukrajna a krími kikötőt bérbe adja az orosz flottának; ennek időtartamát pedig 20 évben határozták meg.³² A 2017 utáni állapot még ködösnek látszik, Janukovics azonban már kijelentette, hogy nem fogja kiutasítani a keleti szomszédot a krími bázisról. Ez teljesen szemben állt Juscsenko elképzeléseivel, aki – az új államfő véleménye szerint – *„csak akadályozta Kijev Moszkvához történő közeledését, a NATO-tagság görcsös erőltetésével pedig magára haragította az orosz politikai elitet.”*³³

Az orosz-ukrán jelenlegi viszonyt elnézve az egykori donyecki kormányzónak kemény feladat lesz újra rendbe hozni az elhanyagolt kapcsolatokat és elnyerni Moszkva teljes bizalmát. Ezt nem csak a legfelső politikai vezetésben kell elérnie, hanem alsóbb szinteken is, hiszen Ukrajna elfogadottsága az utóbbi időben jóval kisebb Oroszországban, mint azelőtt.³⁴

³² Póti László: A negációs stratégiától az „Ukrajna-fáradtságig”, In.: Nemzet és Biztonság, 2008. június 6. szám p. 20.

³³ <http://en.rian.ru/world/20100213/157869607.html>

³⁴ Lásd a fentebb lévő angol nyelvű statisztikát

35

A Kreml stratégiája a március 5-én Moszkvában tartott találkozón vált ismertté. A Janukovics, Putyin és Medvegyev részvételével megrendezett tárgyalássorozat egyelőre csak a legfontosabb közös pontokat érintette; a vezetők abban állapodtak meg, hogy a vitás kérdések kapcsán további találkozók megrendezésére kerül sor. Oroszország hozzáállása pozitívan értékelhető, hiszen Putyin szavait idézve: „Országaink tudják, hogy gazdaságilag erősen egymásra utaltak vagyunk... Támogatjuk az új ukrán kormány politikáját és reméljük, hogy a jövőben gyümölcsözőbb együttműködést tudunk majd kiépíteni, mint az elmúlt években.”³⁶

Uniós prioritás - mérsékelt NATO, Kelet vagy Nyugat

Janukovics március 1-jén látogatást tett az Unió legfőbb szerveinek vezetőinél, akiknél kifejezésre juttatta, hogy a szervezetbe történő integráció

³⁵ A két statisztikát a VTsIOM, egy orosz véleménykutató center készítette. A 2010 januárjában lefolytatott felmérésben 1600 főt kérdeztek meg, akik Oroszország 42 különböző régiójában éltek. A kérdések főként arra vonatkoztak, hogyan látják a lakosok Oroszország és Ukrajna közös jövőjét.
<http://en.rian.ru/exsoviet/>

³⁶ <http://en.rian.ru>

továblendítése elsődleges külpolitikai prioritás Ukrajnának. Az új államfő véleménye alapján országa modernizációjában is komoly szerepet játszhat az EU, ezért a tárgyalások közben főként a gázszállításra tértek ki.³⁷

A legújabb felmérések alapján a lakosság közel kétharmada elutasítja a NATO-tagságot, és a csatlakozás minél előbbi elérésében eddig tényszerű kijelentés Janukovics részéről sem történt.³⁸ Brüsszeli útja során sem tett látogatást az államfő a szervezet vezetőinél.

Janukovics többször említette fő külpolitikai törekvései között a hídszerep megvalósítását. Ezzel egy olyan kettősséget vállalna fel Ukrajna, mellyel egyszerre lenne aktív tag az Európai Unióban, viszont ugyanúgy fenntartaná kapcsolatait Oroszországgal is. Továbbá megteremtődnének az országban azok az európai viszonyrendszerben is számító értékek, melyek már a nyugathoz kötnék Ukrajnát, de a közös múlt és történelem miatt szoros kapcsolatban maradna Moszkvával.³⁹ Ennek legkönnyebben megvalósítható eszköze az új elnök szerint, ha országa az idő eljövetelekor csatlakozik az Unióhoz.⁴⁰

A viszony gyümölcsözővé válása az Unióval azonban nem csak Ukrajna számára lenne jövedelmező, hanem a kelet-közép-európai térségnek is, különösen kiemelve itt az ukrán tranzitszerepet. Másik oldalról a legfőbb vitás ügyek, azaz a gáz és a fekete-tengeri flotta kérdésében már hangzottak el baráti kijelentések Janukovics részéről: *„Az igazság az, hogy Ukrajna oldalán állok. Kiegyensúlyozott és pragmatikus kapcsolatokat akarok stratégiai partnereinkkel”-mondta. Európa biztos lehet abban, hogy Ukrajna elkerüli a Moszkvával kialakuló vitákat, amelyek a múltban a gázszállítások leállításához vezettek. "Amikor kétszer is kormányfő voltam, soha nem volt ilyen problémánk”*⁴¹ Ezen kívül pedig többször megerősítette azon elgondolását is az új államfő, hogy az orosz nyelvet majdnem azonos státusú hivatalos nyelvvé tenné az ukránnal.

A Narancsos forradalom egykori vesztesének azonban sem a Nyugattal, sem Oroszországgal nem lesz könnyű dolga; a nyugati integráció megkövetelné bizonyos kompromisszumok megkötését Ukrajna részéről az elfogadottság és előremenetelés érdekében, a bizalom elnyerése érdekében pedig tartania kell magát Janukovicsnak a Moszkvát érintő ígéreteihez.⁴²

Talán ez az előrelátás az oka annak is, hogy elsőként a belpolitikai reformok végrehajtását tűzte ki célul az új elnök, az országhatárokon átnyúló

³⁷ <http://www.ukrinform.ua/eng/order/?id=182124>

³⁸ <http://en.rian.ru/world/20100302/158069130.html>

³⁹ <http://globusz.net/node/3942>

⁴⁰ http://online.wsj.com/article/SB10001424052748704804204575069251843839386.html?mod=WSJ_latestheadlines

⁴¹ http://www.hirado.hu/Hirek/2010/02/15/07/Janukovics_nyitna_az_oroszok_fele.aspx

⁴² <http://globusz.net/node/3897>

tervek háttérbe szorulhatnak a közel jövőben. Ez viszont maga után vonja azt, hogy Ukrajna lemarad fő külpolitikai tervének elérésében, az egy időben megvalósítandó keleti-nyugati orientáció egyre távolabbnak tűnik majd. Ez nem lenne új jelenség, ugyanis a NATO felé való menetelés rögzös útján már érezhetünk egyfajta belefásultságot a szervezet részéről, Ukrajna halogató magatartásának köszönhetően.⁴³ Másrészt az ország rossz helyzetben lévő iparának rendbe tétele is több időt követel, valamint a gázkérdés miatt muszáj a keleti szomszédal folyamatosan egyeztetni.

A belpolitikai reformok

Az új államfő a belpolitikában is komoly célokat tűzött ki maga elé: a második forduló megrendezése előtt ígéretet tett arra, hogy elsőként a gazdasági válságból segít kilábalni hazájának. Ezt egy olyan szakértő gárda asszisztálásával képzei el, amely 2020-ig kidolgozza Ukrajna stratégiai lépéseit a krízis felszámolásának érdekében.⁴⁴ A február 7-i utolsó beszédében is főként a gazdasági hanyatlást emelte ki; a százalékos arányokkal példálózva indokolta népe hitet vesztettségét és kiábrándultságát. A megoldást az új elnök abban látja, ha az egész ukrán lakosság más hozzáállást tanúsít: „*a frissen egyetemet végzettek, akik nem találnak munkát; a családanyák, akik nem tudják gyermekeiknek biztosítani a színvonalas oktatást és egészségügyi ellátást; a munkások, akik munkájuk elvesztése után családjuk elhagyására kényszerültek, hogy külföldön próbálkozzanak állást vállalni...*”⁴⁵ A célok megvalósítására a Régiók Pártja egy akciótervet is kidolgozott, mely az „Ukrajna az emberekért” nevet viseli. Ebben részletes koncepciók kerültek felvázolásra a gazdasági jellegű problémák és a politikai jelenségek kezelésére, valamint az ország európai szintűvé válásának elérésére.

Február 25-én a reggeli órákban az új államfő elmondta beiktató beszédét a Verhovna Rada előtt. A monológ lényegében a korábban is hangoztatott ígéreteket erősítette meg, viszont az elnök kiemelte a parlament fontosságát, a kormány megreformálását és szerepének korrekcióját.⁴⁶ Győzelme kihirdetése után nem sokkal a friss államfő már felszólította Timosenkot a mielőbbi távozásra posztjáról. Egy korábbi interjújában Janukovics úgy fogalmazott, hogy a választásokon vesztes párt leghasznosabb cselekedete, amit tehet, hogy félreáll és hagyja a győztes pártot hatékonyan dolgozni. Julija Timosenko kormányát március 3-án oszlatta fel a parlament 243 fős többséggel.⁴⁷ Előreláthatólag nehéz hónapok várnak most Janukovicsra; többen úgy vélik, hogy komoly fejtörést

⁴³ Ezt hívja a szakirodalom „*Ukraine-fatigue*”-nek. Az elnevezés a 2006-os rigai NATO-csúcsot követően született meg, amikor a katonai szervezet már ráunt Ukrajna változó biztonságpolitikájára, és a kapcsolatok megrekedtek az intenzív-párbeszéd szintjén.

⁴⁴ <http://en.rian.ru/world/20100202/157746657.html>

⁴⁵ <http://www.partyofregions.org.ua/eng/pr-east-west/4559abe3c46ab/>

⁴⁶ <http://www.partyofregions.org.ua/eng/pr-east-west/4b86386c67a6b/>

⁴⁷ <http://www.ukrinform.ua/eng/order/?id=182234>

okozhat még Timosenko, hiszen a választási eredmények alapján nem győzött elsőprő többséggel az oroszbarát politikus.

Janukovics hatása a kelet-európai régióra

Janukovics hatalomra kerülése az ukrán kisebbségpolitikáját is befolyásolhatja. Ennek két legérzékenyebb pontját Románia és Moldova jelentette Ukrajna függetlenné válását követően. A fagyos kapcsolatok alapját Romániával az Észak-Bukovina és Besszarábia területi hovatartozását taglaló 1948-as és 1961-es román-szovjet megállapodás érvényessége körüli vita adta. A helyzet hasonlítható a Krím-félsziget problémájához, hiszen a Krímen az orosz, amíg Besszarábiában a román kisebbség van jelen szép számmal. A rendezésre végül 1997-ben sor került, azóta a viszonyok rendezettnek mondhatóak. Az ukrán-moldovai kapcsolatok terén az 1992-es dnyeszter-melléki konfliktus után vált hűvössé a hangulat, a közös határ meghatározására azonban 1997-ben sor került. Azóta a helyzet normalizálódott, sőt Moldova kitüntetett partnereként tartja számon Ukrajnát.⁴⁸

A Magyar Köztársaság és északkeleti szomszédunk közös ügyei problémamentesen alakultak Ukrajna függetlenedését követően: a jó viszonyt az is megalapozta, hogy elsőik között fogadtuk el az ország önállósodását. A kárpátaljai magyarság jogállásának rendezése szintén korán, már 1991-ben megtörtént. Ukrajna EU-csatlakozását segítve és a közös határt érintő ügyek rendezésére pedig további megállapodások kötöttek.⁴⁹ Az 1991-ben aláírt alapszerződés és a még ugyanebben az évben kiadott külügyminiszteri nyilatkozat lefektette az országban élő kb. 150 000 fős magyarság jogait. A palamentbe való bejutás is lehetséges lenne az ukrán törvények szerint, azonban a megfelelő szavazatszám megszerzése már évek óta nem sikerült az Ukrajnai Magyar Demokrata Pártnak. A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség-Ukrajnai Magyar Párt viszont képviseltetik magukat a Kárpátaljai Megyei Tanácsban. A kisebbségeket érintő ügyek körüli vita azonban állandónak mondható, hiszen többek között a magyar nyelv kérdése is mindig megújuló vitát eredményez hazánk és Ukrajna között.⁵⁰

A nemzetiségi helyzetet látva nem valószínű, hogy bármit is változik az eddig követett politika a Janukovics-ciklus alatt; az országnak nem állhat érdekében a normális mederben megszilárdult viszonyokat bolygatni.

A kisebbségpolitika mellett az energiapolitika terén vannak közös ügyeink az országgal. Timosenko miniszterelnöksége alatt már létre jött egy gáztranzitról

⁴⁸Póti László: Ukrajna kül- és biztonságpolitikája, 1990-2000, Budapest, 2001. p. 29-33.

⁴⁹<http://209.85.135.132/search?q=cache:hPr3f8XWdiEJ:www.mfa.gov.hu/kum/hu/bal/Kulpolitikank/Ketoldalukapcs/Europa/ukrajna/+ukrajna+kisebbs%C3%A9gpolitika&cd=4&hl=hu&ct=clnk&gl=hu>

⁵⁰http://209.85.135.132/search?q=cache:Az1xgsxtGakJ:www.nemzetpolitika.gov.hu/index.php/%3Faction%3Dprint%26news_id%3D277+ukrajna+kisebbs%C3%A9gpolitika&cd=7&hl=hu&ct=clnk&gl=hu

szóló szerződés Moszkvával, azonban nagy valószínűséggel Janukovics ezt újratárgyalja. A szállításokat tekintve az új elnök tervezi a Barátság-vezetéken történő biztosítás és egy konzorcium ügyének megvalósítását, hiszen a Déli Áramlat kiépítése következtében súlyos pénzekről esne el Ukrajna.⁵¹

Összegzés

Értékelve a jelenlegi ukrán helyzetet, számolhatunk annak lehetőségével, hogy a kelet-közép-európai politika megváltozik az elkövetkezendő időben. Jól lehet, jelenleg még ködös a jövő, de az eddig elhangzott janukovicsi célok erősen befolyásolhatják a térség viszonyait. A választási kampány alatti és az azóta eltelt események olyan komolyabb következtetést engednek levonni, melyek döntő kihatással lehetnek az európai biztonsági viszonyokra is.

Elsőként Ukrajna belpolitikai helyzetét kell szemügyre vennünk. Amennyiben az új államfőnek sikerül mérsékelnie a gazdasági és társadalmi jellegű problémákat, akkor már elkönnyelhető egy pozitívum az elnöki tevékenységet illetően. Ukrajna problémás belhelyzete azonban nem csak a határokon belül szül elégedetlenséget, hanem nagyban befolyásolja azt is, hogy egy kaotikus belső állami struktúrával rendelkező országot ne fogadjon be az európai közösség. Mind az Európai Unió, mind a NATO-értékei messze túlmutatnak annál a színvonalnál, melyet Ukrajna képvisel.

Janukovics többször hangoztatta, hogy külpolitikai prioritásai között az EU fontosabb szerepet tölt be, mint az Észak-atlanti Szerződés Szervezete. A mielőbbi csatlakozás elérése azonban még mindig inkább távlati célként értelmezhető, mint a közel jövőben bekövetkező eseményként. Ezen nem kell meglepődnünk, hiszen a sokszor halogatást választó ukrán politika maga után vonta a két szervezet elhidegülését az országtól.

Számunkra azonban jóval érdekesebb kérdés lehet az, hogy *Oroszország milyen mértékben fogja befolyásolni az ukrán külpolitikát és a bizonyos területeken fennálló előnyeit mennyiben használja majd ki a most még útkeresés fázisában lévő új államfő befolyásolására.* Habár korábbi tevékenységét tekintve Janukovicsot méltán tekinthetjük kelet-barátnak, az azonban csak egy valós konfrontáció kapcsán derülhetne ki, hogy továbbra is „csak” Moszkva-szimpatizáns vagy orosz báb.

A közép-európai régió számára mindenképpen az orosz befolyás megnövekedése jelentené a nagyobb biztonsági kihívást a jövőben. Egyben hazánk esetében sem utolsó szempont Ukrajna nyugati integrációja, hiszen ezzel Európa legfelsőbb szintű intézményeinek hatásköre – katonai értelemben – is

⁵¹ A Déli Áramlat nevű földgázvezeték a Földközi-tenger talapzatán áthaladva, Bulgária bevonásával oldaná meg a földgáz ellátást a délkelt-európai országoknak. E szerint Ukrajnának csak, mint olyan országnak lenne beleszólása a szállításba, amely kontinentális talapzatán átfut a csőrendszer.

kiterjedne egészen az orosz határokig. Valljuk be, ez merőben új szituációt eredményezne többek között Moszkva és a NATO viszonyrendszerében is.

Ezen sürgető kérdések mielőbbi rendezése miatt Ukrajna vezetésének nem sok ideje maradt arra, hogy hosszan gondolkozzon cselekedetein. A térség középhatalmaként az eddig megkezdett hintapolitikát jóval ügyesebben kell folytatnia ahhoz, hogy mielőbb megvalósítsa a hídszerep-koncepciót.

Az viszont nem kétséges, hogy *Janukovicsnak is döntenie kell, milyen országot akar felépíteni*: egy elsősorban orosz érdekeket figyelembe vevő, keleti orientáltságú Ukrajnát, vagy egy európai szinten is helytálló, elsősorban a nyugati értékeket valló középhatalmat? Bármely irány mellett is teszi le voksát az új elnök, a 2004-ben elkezdődött Juscsenko- korszak nyugat-orientáltsága már nem múlik el nyomtalanul. Még akkor sem fordítható vissza a folyamat, ha Janukovics a két elnöki periódust is meghatározó, kucsmai oroszbarát politikát folytatja.

Felhasznált irodalom:

Dr. Nagy László: Ukrajna biztonságpolitikája, Új Honvédségi Szemle, 1994. július, XLVIII. évfolyam, 7. szám, p. 34-37.

Póti László: Ukrajna kül- és biztonságpolitikája, 1990-2000, Budapest, 2001. Stratégiai és Védelmi kutatóintézet ISBN 963 8117

Grecsanyinov V. A. : Eurázsia, Nyugat-Európa, Ukrajna, Oroszország: Vetélkedés vagy együttműködés? Új Honvédségi szemle, 2002. november, LVI. évfolyam, 11. szám, p. 53.-69.

Varga Attila: A FÁK-integráció katonai és biztonságpolitikai vonatkozásai, Új Honvédségi Szemle, 2007. február, LXI. évfolyam, 2. szám, p. 70.-78.

Németh András: Fordulatra váró Ukrajna- Megbocsátó üzenetek, HVG, 2010. február, 6. szám, p. 21-22.

Karatnyicky, Adrian: Ukraine's Orange REvolution, Polgári Szemle, 2009. december, V. évfolyam, 6. szám, n.a.

Deák András György: Orosz-ukrán gázháború újra, MKI- tanulmányok, Magyar Külügyi Intézet, Budapest, 2009.

Póti László: A negációs stratégiától az „Ukrajna-fáradtságig”, In.: Nemzet és Biztonság, 2008. június, I. évfolyam, 6. szám p. 17-26.

Internetes források:

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/up.html>

letöltve: 2010-02-13

<http://www.vg.hu/velemeney/ukrajna-wto-tagsaga-209677>

letöltve: 2010-02-13

<http://209.85.135.132/search?q=cache:Xr2aPdNXsaEJ:www.euractiv.hu/kulpolitika/hirek/az-eu-resnyire-nyitva-hagyta-az-ajtot-ukrajna-elott+ukrajna+eu&cd=2&hl=hu&ct=clnk&gl=hu>

letöltve: 2010-02-13

<http://www.nato.int/docu/review/2007/issue2/hungarian/art2.html>

letöltve: 2010-02-13

http://209.85.135.132/search?q=cache:IKNHsHJLSR4J:www.mfa.gov.hu/kum/hu/bal/Kulpolitikank/Biztonsagpolitika/NATO_tevekenysegek/nato_ukrajna_kapcs.htm+ukrajna+biztons%C3%A1gpolitika&cd=4&hl=hu&ct=clnk&gl=hu

letöltve: 2010-02-13

<http://www.tymoshenko.ua/en/>

letöltve: 2010-02-20

http://74.125.77.132/search?q=cache:ircok3xKJhUJ:en.wikipedia.org/wiki/Viktor_Yanukovych+viktor+janukovics+website&cd=3&hl=hu&ct=clnk&gl=hu

letöltve: 2010-02-20

<http://www.hirextra.hu/2010/02/04/timosenko-tuntetest-helyezett-kilatasba/>

letöltve: 2010-02-20

<http://74.125.77.132/search?q=cache:B8WHtPwHODEJ:www.origo.hu/nagyvilag/20060720timosenko.html+timosenko+juscsenko+2006&cd=4&hl=hu&ct=clnk&gl=hu>

letöltve: 2010-02-20

<http://www.nytimes.com/2010/02/06/world/europe/06ukraine.html>

letöltve: 2010-02-22

<http://www.vg.hu/velemeney/elemzes/ukrajna-elnokvalasztas-utan-marslakokra-varva-305349>

letöltve: 2010-02-23

<http://en.rian.ru/exsoviet/>

letöltve: 2010-02-24

<http://www.partyofregions.org.ua/eng/pr-east-west/4559abe3c46ab/>

letöltve: 2010-02-24

<http://globusz.net/node/3897>

letöltve: 2010-02-26

http://online.wsj.com/article/SB10001424052748704804204575069251843839386.html?mod=WSJ_latestheadlines

letöltve: 2010-02-28

http://www.hirado.hu/Hirek/2010/02/15/07/Janukovics_nyitna_az_oroszok_fele.aspx

letöltve: 2010-02-28

http://209.85.135.132/search?q=cache:hPr3f8XWdiEJ:www.mfa.gov.hu/kum/hu/bal/Kulpolitikank/Ketoldal_u_kapcs/Europa/ukrajna/+ukrajna+kisebbs%C3%A9gpolitika&cd=4&hl=hu&ct=clnk&gl=hu

letöltve: 2010-02-28

http://209.85.135.132/search?q=cache:Az1xgsxtGakJ:www.nemzetpolitika.gov.hu/index.php%3Faction%3Dprint%26news_id%3D277+ukrajna+kisebbs%C3%A9gpolitika&cd=7&hl=hu&ct=clnk&gl=hu

letöltve: 2010-02-28

<http://www.ukrinform.ua/eng/order/?id=182124>

letöltve: 2010-03-06